

1. kp. "Norge". Innsats januar / februar 1944. (Lvingrad - Narva)

I tiden rundt nyttår 1944 lå I. btl. "Norge" som korpsreserve i landsbyen Golobowitzy og nabolandsbyen Kosceritzky, (?) noen km. bak fronten. Drev selvsagt stadig med feltmessige øvelser og skytetrening.

Om morgenen den 14.1. var det uvanlig sterk kanontorden fra fronten, og vi ante at noe var i gjære. Noen timer senere gikk alarmen. *Russisk gjennombrudd, som startet storoffensiv.* Etter først biltransport, så fotmarsj, fikk vi etter mørkets frembrudd første fiendekontakt. 1. kp., bestående av en skyttertropp, ("I.Zug",) med håndvåpen og lette maskingevær, (1.mg.42,) og en støttetropp, (IV.Zug eller Schwere Zug) med mitraljøser, (s.mg.42) og 8cm. granatkastere, gikk i stilling i kanten av et skogholt. Terrenget var flatt med bare små kuperinger, skiftende med skog og åpne områder, kanskje 20-30 cm snødekke. Foran våre stillinger en åpen slette, etpår hundre meter, over til neste skogholt der russerne lå. Lenger mot høyre mer sammenheng mellom skogholtene. Utover natten var det da endel skyting med håndvåpen og mg. mellom skogholtene, det var bare munningsflammene å sikte etter, så det ble ingen voldsom skyting, og neppe så mange treff. Men det var altså under dette at *truppfører 1. tropp* Oskar Strømsnes ble såret, visstnok den eneste i kompaniet, jeg husker han ble bragt vekk. For meg personlig virket denne natten så uvirkelig, jeg hadde liksom følelsen av at det var en vanlig nattøvelse, måtte nesten ta meg sammen for å huske at det var alvor.

Men så kom Alvoret for fullt. I grålysningen (15. #.) rykket vi fremover gjennom glissen skog skrått til høyre for nattstillingene. Vi i støttetroppen bak og tilside for første tropp. Jeg vet ikke akkurat hva som skjedde, i ettetid kan det være lett å si det var manglende rekognosering og uforsiktig, for hurtig fremrykning. Iallfall kom første tropp inn i en voldsom kryssild fra håndvåpen, og i det uoversiktlige skogterrenget var det vanskelig for støttetroppen å gi effektiv støtte. Fra min posisjon på venstre flanke hadde jeg ingen innsikt til de nærmeste, og farligste, russiske postene, jeg kunne bare beskytte fjernere stillinger over en skogløs slette. Hvordan det var for de andre s.mg.skytterne vet jeg ikke, granatkasterne pøste på, men det ble nok nokså mye på slump, lagførerne kunne umulig få god oversikt. Nokså snart ble det ropt at kp.sjefen (Lindvig) var såret, U.stuf. Mytting, (min truppfører) srang fremover for å overta. Han hadde ikke nådd frem til komandoplassen (Kp.gefechtstand) før også han ble såret, jeg tror det var skudd i en eller begge armer, etter hvordan han sto. Hvor lenge det sto på kan jeg ikke si, neppe mer enn en times tid, kanskje mindre, tidsperspektivet forøvrigt. Første tropp var fullstendig opprevet, jeg tror det var 13-14 døde, derav 9 norske. Dessuten mange sårede, bl. a. O.scha. Kogelnig (østerriker) det var således ikke høyere befal enn sersjanter (U.scha.) igjen i kompaniet..

Uscha. Zobel, lagfører for granatkasterne, (tysker) tok som "eldste" underoffiser kommandoen over kompaniet. (Og vokste med oppgaven, mitt inntrykk av ham hadde til da vært en ~~litt~~ litt godfjottet type, men han viste en handlekraft og besluttosomhet som imponerte meg.) Han organiserte og var med på patruljer for å hente de sårede, og det lyktes visst også, med et undtak: Uscha. Arneberg lå så langt frem at det ikke ble mulig å hente ham. En av dem som hadde ligget ved siden av ham fortalte at han var så hardt såret, at han ikke ville ha overlevd, han var bevisst, men hadde bedt de andre om å redde seg selv. Av hele første tropp var det neppe mer enn 7-8 mann igjen, en (kanskje to?) sersjanter. Det hadde liten hensikt å operere videre med tunge våpen alene, dessuten trengtes all transportkapasitet til frakt av sårede. Zobel ga granatkasterne ordre om å pøse ut det de hadde av ammunisjon over skogholtet, og deretter å sprengte våpnene. Pulkene som vi brukte til transport av ~~de~~ tunge våpen og ammunisjon, og også som skyteunderlag for l.mg. og s.mg., ble nå brukt til transport av sårede. S.mg.-lavettene ble sendt tilbake med bilene sammen med de sårede, og fra da av opererte restene av 1. kompani som skyttertropp. Det var en rystende opplevelse, selv med vår grundige skolering, var nok de færreste av dem som ikke hadde vært i kamp før, mentalt forberedt på det. I ettertid er jeg kommet til at jeg nok var i sjokktilstand en stund under tilbakemarsjen, var nærmest apatisk, reagerte på ordrer, men nærmest ute av stand til å tenke selv. Men jeg kom nokså fort til hektene igjen.

Vi måtte altså trekke oss litt tilbake, gikk i nye stillinger. De neste dagene gikk med forsvar og motangrep, mindre forflytninger, (til fots) og vakt, mangel på søvn ble stadig mer merkbart. Jeg bør kanskje skyte inn at, selv om jeg vanligvis har brukbar orienteringsans, sviktet den der. I hele den tiden så jeg aldri et kart eller et kompass, det var stort sett gråvær, landskapet var ensformig, og jeg måtte rette meg etter og stole på ordrene jeg fikk, dessuten den tiltakende trettheten. Jeg har derfor ingen formening om hvor langt vi forflyttet oss, i hvilken retning, rettlinjet eller i bue, heller ikke stedsnavn når vi en sjelden gang passerte bebyggelse. Jeg visste det ikke dengang, og langt mindre idag, 49 år etterpå. En ettermiddag, visstnok 17. 1., ledet btl.kommandøren, Hstuf. Vogt, et motangrep. Han hadde fått støtte av et par "sturmgeschütz", (pansret, beltegående kanon) og samlet sammen tilgjengelig mannskap uansett enhet. Infanteristene delvis foran delvis på siden og bak panservognene. Rykket frem krumboyd, delvis sprangvis, det var enda ikke åpnet ild mot avdelingen, men det kunne skje på kort (d.v.s. uten) varsel. Og så Vogt, som en av de aller fremste, gående oppreist, lett kjennelig med skinnlue. Dumdristig, javel, men det virker på soldatenes

kampmoral. Typisk Vogt, villmann og "Draufgänger", jernkorsets ridderkors allerede i VSK vestfelttoget som troppfører, såret 7-3 ganger. (Senere, i Ungarn, ble han såret 3-4 ganger til, forfremmet, dekorert med Ekeløvet, - - og falt i april -45 ved et flyangrep, - bak fronten.) Forresten ikke uvanlig blandt SS-offiserene, de pleide å være mye i fremste linje, og var ofte svært avholdt av sine soldater. På Tölz (offiserskolen) var det et ordtak: "Im Krieg wie in Theater, die beste Plätze sind vorne". Så var også tapsprosenten blandt bataljons- og regiment-kommandører nesten like høy, som for troppførere.

Tilbake til angrepet. Jeg fikk ordre om, med min mg. å forsterke et lag fra LW-feltdiv. på høyre flanke. (Luftwaffe-Feltdivisjonene var enheter satt opp av overtallig mannskap fra luftvåpenet, til infanteri-innsats. Det var to slike divisjoner på vårt frontavsnitt.) Der var jeg da alene blandt helt ukjendte, og likte meg dårlig. Angrepsspissen rykket frem mot en brennende landsby, jeg tror ikke den ble inntatt, men det var kanskje heller ikke hensikten, den sto i full brand og hadde neppe noen verdi for oss. I løpet av trefningen og forflytningene, var jeg med mitt "nye" lag kommet langt vekk fra mine egne, det tok flere timer i kveldsmørket før jeg fikk letet og spurt meg frem til bataljonen og kompaniet. Olav var svært glad for å se meg igjen, han hadde vært svært bekymret over fraværet mitt, ikke så merkelig når ingen visste hvor det var blitt av meg.

Like før jeg kom tilbake var det en tragisk hendelse. En av folketyskerne, Mild, hadde på en eller annen måte gått feil i mørket, og kommet foran stillingene våre. (vi hadde bare grvd ut skyttergroper og mg.stillinger, uten løpegraver imellom.) Da han ble oppdaget og anropt av en vaktpost, har han antakelig fått panikk, kanskje glemt passordet, og kastet seg ned uten å rope. (Mulig han har trodd det var russiske stillinger, både vi og russerne hadde hvite overtrekksklær.) Vaktposten skjøt, da reiste han seg og sprang mot stillingen. Zobel, som også var der, rev geværet fra ham og slo ham ned med kolben. Først da så de at det var en av våre. Han døde momentant. Ingen kunne klandres, men Zobel var svært nedbrutt, selv om vi alle fremholdt at han jo ikke hadde noen skyld.

Zobel var tidligere samme dag blitt forfremmet til Oberscharführer og tildelt Jernkorset av I.klasse for sin innsats med å føre restene av kompaniet de to dagene. Samme natt eller dagen etter kom også Oscha. Kogelnig, som var lett såret første kampdag, tilbake etter behandling på sanitetsplassen. Han overtok så kommandoen, men bare et par dager senere ble de begge hardt såret av granatnedslag i hvilestillingen deres. Zobel døde visstnok av skadene, kogelnig overlevde, Klagenfurt høsten 1992 innsats mer. (Jeg traff ham i Klagenfurt men kom ikke til frontinnsats mer)

Klagenfurt høsten 1992)

Det kom bort noen daglig, falt, såret, forfrysninger. Det var en mild vinter, men vi ble jo etterhvert våte på beina og ingen mulighet for tørking. Ikke tak over hodet, ikke engang telt, bare å finne seg noe granbar eller lignende underlag i en snøgrop når en skulle hvile litt. Vi praktiserte en times nattevakter, av hensyn til frivakta, etter en time måtte han vekkes så han kunne få varmen i seg. Matforsyningen sviktet noen ganger, verst med mangel på drikke. Aller verst likevel mangel på hvile og søvn.

Syv eller åtte forskjellige var annenskytter sammen med meg kortere eller lengere tid disse ukene, bl.a. Stefan Trulsen, min bror Olav, Reidar Martinsen, (bror av min lagfører Uscha. Thorvald Martinsen) Roald Berntsen og Åge Rønningen. Alle såret eller falt, men bare Reidar mens han lå ved siden av meg ved mg-en. Han fikk lungeskudd, men overlevde. (Jeg traff senere både ham og broren, som også hadde vært såret, i Graz i juli ~~samme~~ samme år, før de reiste til Narwaområdet. De var med på de harde kampene vest for Narwa, Thorvald falt der, Reidar traff jeg i 1971.)

Om ettermiddagen den 19. 1. sto jeg på mg-posten sammen med Roald Berntsen, da en av tyskerne kom bort til oss: "Sandstad, weisst du das dein Bruder ist tod?" Det var et hardt budskap, selv om vi jo var forberedt på alt, og allerede var blitt herdet. En av lagkameratene mine, Krauss, var såret av en skarpskytter, og under forsøk på å redde ham ble Olav truffet av en ny kule. Han døde momentant, truffet i halsen og ned i hjerteregionen. Først da det mørknet, kunne jeg krype bort dit hvor han lå. - - - Også Krauss døde av skadene, Alf Strømsnes fortalte meg senere at de begge ble begravet i Golobowitzy, der "trosset" (trenet og depotene våre) fremdeles var. Det lyktes Thorvald Martinsen å få has på skarpskytteren neste morgen, jeg følte lettelse, men ingen glede da han fortalte meg det.

Frem til ca. 23.1. var det liten eller ingen bevegelse, noe skyting og patruljevirkksomhet. Ca. 22.1. om kvelden gikk det ut en patrulje på seks-syv mann under ledelse av Uscha. Helge Tyvand fra 2. kp. Ved returen inn til vårt naboavsnitt, oppsto det missforståelse, de ble beskutt, og Tyvand ble drept. Slike hendelser er vel nesten ikke til å undgå under uoversiktlige forhold, mørke og nerver i høyspenn. Like tragisk er det. Verre å tenke på, enn om de faller for motstandernes våpen.

Ca. 24. 1. Ti dager i felt. Halvparten av de døgnene hadde jeg ikke hatt blund på øynene, resten neppe mer enn tre-fire timer per døgn. Vakter, stillingsgraving, forflytninger, henting av forsyninger og ammunisjon. Som 1.skytter med stadig vekslende toer, fikk jeg ofte første vakt, ble det så skyting eller forflytning, så ble det

kanskje ingen andre vakt/frivakt, jeg gikk halvt i ørske, om natta kunne jeg sovne stående, våkna av at jeg datt. På det tidspunktet tror jeg det bare var T. Martinsen, Erling Schiøtz og flamlenderen Verecke tilbake av underoffiserer fra 1.kp. Bjørn Heisholt, Olavs lagfører, var såret flere dager før. Vi hadde etterhvert bygget ut stillingene nokså bra, men var nå i fare for å bli omringet. Da det var blitt mørkt om kvelden, forlot vi stillingene og startet under ledelse av Fritz Vogt og Ostuf. Fechner (visstnok kp.sjef for 2.kp.) på en marsj som enda står for meg som et mareritt. Vi gikk i gåsegang gjennom skogen det meste av natta, jeg aner ikke hvor langt, det var hyppige stopp for lytting og orientering, sannsynlig gikk vi også i kroker, for å undgå russerne. Jeg hadde en eske sigaretter i lomma (Juno rødt, husker jeg.) men manglet fyr. Da jeg under en stopp så en annen med fyr på sigaretten, tok jeg opp en sigarett, satt den i munnen og gikk bort til ham for å få fyr. Han så bare på meg og sa: "Du har jo ingen sigarett". Jeg hadde bare innbilt meg at jeg tok opp sigaretten. Jeg fikk faktisk ikke opp den sigaretten på hele natta, tross utallige forsøk! Så kom vi omsider til en liten landsby, noen små tømmerhus i skogen. Det ble hvil, laget mitt fikk anvist en av koiene, og litt etter ble det gitt beskjed om mathenting, jeg tok med kokekarene til laget mitt og gikk og hentet ertersuppe, og satt meg så ned sammen med de andre for å spise. Da fikk jeg et dunk i ryggen, "marsj." Tjukke skogen, ingen hus, ingen suppe, de fleste av lagkameratene mine var jo forlengst døde eller såret. Det hele var hallusinasjoner, men så livaktig. Det samme gjentok seg syv-åtte ganger, nøyaktig likedan, i løpet av natta, ved hver lengere stopp.

Men i grålysningen kom vi ut av skogen og til en enda tyskbesatt landsby. En virkelig landsby, ikke bare drøm! Inn i et av husene, legge seg på gulvet og sove! Første sammenhengende søvn på over en times varighet på halvannen uke. Etter bare tre-fire timer tørnet vi ut for avmarsj igjen, men hvilen hadde gjort godt, vi var litt mer opplagte selv om det var langt fra god form. Landsbyen ble rømmet uten kamp, på det tidspunktet presset russerne hardt på ^{nord-}vestover mot Narwa, det var derfor egentlig bare snakk om oppholdende strid for å sikre tilbaketrekkingen, og undgå avskjæring og omringing. Veksling mellom innsats som ettervern (nachhut) med eller uten skuddvekslinger, og forholdsvis korte forflyttninger. En dag, tror det var den 27. 1. hadde vi oppstilling for første gang etter kampene begynte. Det var restene av 1., 2. og 3. kompani, som nå opererte som en avdeling. Styrken var: 1 offiser, (Ostuf. Fechner.) 5 underoffiserer, og ca. 35 menige og korporaler. Også kommandøren Fritz Vogt var tilstede, og foretok tildeling av Jernkorset av annen klasse til endel av oss, rundt 10-12 mann.

For de fleste var det vel ikke for noen enkelinnsats, heller for hele tiden, for å si det litt kynisk: premiering for å ha overlevd. Jeg har glemt å nevne at kort før første alarm var endel av guttene reist på et kort panser-bekjempelseskurs. Da de etter alarmen kom tilbake til Golobowitzky for å hente sine våpen og utstyr, var "dorfen" tom, bortsett fra depot og forvaltning. Disse karene ble da i første omgang satt inn annensteds, de som fortsatt var kampdyktige, kom så tilbake til oss først etter en uke eller to, husker ikke så nøy. Det gjaldt bl.a. min sambygding Leif Welde, visstnok Åge Rønningen fra Trysil, og kanskje Erling Schietz fra Barkåker, og *Andr. Nilsson*.

Jeg har fortalt mye om våre tap. Hvordan det var hos motparten aner jeg egentlig ^{ikke} i og med at vi stort sett var på tilbakemarsj, så vi sjelden virkningene hos motparten. Uoversiktlig terreng, kratt og skog gjør jo også at en sjelden ser ~~om~~ om en treffer, hva en treffer og hvem som treffer. Men russernes tap må nødvendigvis ha vært store, neppe mindre enn våre, trolig langt større.

En dag gikk vi i stilling som ettertrygd i en glissen skogrand. Åge Rønningen og jeg var da sammen om mg-en. Etter å ha gravd ut mg-stillingen, braut Åge ned noe granbar og laget seg en seng i ei snøgrop 3-4 meter fra stillingen. Etter en kort lur tok han seg en matbit, før han skulle løse av meg. Da kom lagfører Martinsen og ba ham hjelpe til med noe gravearbeid, det skulle ikke vare så lenge. Åge lot derfor smørlåsen og brønskalken ligge i "senga". Kort etter hørte vi avfyring av rakettbatteri, og sus av granatene. Ingen fremmed lyd, og jeg anslo det til å være utenfor vårt fareområde. Jeg anslo feil, en granat slo ned så nært at jeg, som var blitt sittende oppe på kanten av dekkingen, nærmest ble slengt ned i graven, men helt uskadd. Det viste seg at granaten hadde truffet midt i "senga". Det kom en ny salve, da holdt jeg meg godt i dekking. En ny granat slo ned nøyaktig i hullet etter den første. (Gammel tradisjon sier jo at det aldri hender, men det kan det selvsagt.) Litt etter kom Åge tilbake, og ble fly forbanna for at "Iwan" hadde ødelagt smørlåsen hans! Krattet var barbert av splintene ca. en fot over der jeg hadde hodet ved den første smellen. En av de andre, Gjert Angelsen, var enda nærmere, han satt med ryggen mot en granlegg da granaten slo ned på andre siden av grana, trekvart meter fra ham. Men også han uskadd. Jeg fikk ellers aldri den store respekten for granatkasterne og artilleriet. Dels fordi jeg aldri opplevde de virkelig store artilleri-bombardementene, men mest fordi den myrlendte, snødekte og telefrie mark ~~gjorde~~ gjorde at splintene gikk bratt oppover. Selv nokså nære nedslag gjorde oftest ingen skade. Det var mg- og gevarild som drepte flest.

En av de siste januardagene var øvdelingen på marsj vestover hovedveien mot Jamburg. (Kingisepp) En shabby flokk, fillete uni-

former, få hadde vel fått vasket eller barbert seg på to uker. Og mer eller mindre utslitte, så marsjen gikk tungt. Plutselig kom en Volkswagen kjørende, det var divisjonskommandøren, Fritz von Scholz, "der alte Fritz" som han gjerne ble kalt. (Der alte ble ofte brukt om særlig avholdte sjefer, selv om de oftest ikke var gamle.) På hans spørsmål om hvilken enhet det var, ble svart. "I. bataljon Norge" Hans svar: "Ihr seid kein Battaljon, ihr seid Kämpfer!" (Dere er ingen bataljon, dere er kjempere!) De enkle ordene, og nettop fra denne mannen, var en enorm inspirasjon, vi gikk mye lettere flere kilometer. Ostuf. Fechner som førte avdelingen, gjorde også alt for å holde motet og humøret oppe. Han hadde en konjakkflaske som han sendte rundt, en liten slurk på hver, og fikk oss med på en sang, det hjalp også. Jeg begynte å få problemer med å henge med, med maskingeværet hadde jeg vel litt tyngre bær enn de fleste. Da kom Fechner og overtok meg-et, og gikk og småpratet med meg etpar kilometer. Slikt glemmer man aldri! Han var nok selv like sliten som de fleste, meg kjente han heller ikke annet enn fra de siste dagene. (Fra flere av dem som senere var sammen med ham i Ungarn har jeg også hørt det samme: alltid omsorgfull for sine menn, og svært avholdt.)

Vi hadde fått oppgitt at vi skulle gå ca. 10 km. til utkanten av Jamburg. Kommet dit, ny ordre, 3-4 km. lenger, gjennom byen. Med vår kondisjon var det en skuffelse, men bare å gå. Jamburg ligger på begge sider av elva Luga, en ikke så stor elv som har dannet en nokså bred elvedal i det flate landskapet. Den gamle veien gikk i noen kroker ned til den forholdsvis lille brua, men vi fortsatte rett frem mot storbrua, som gikk bent over hele dalen. Noen hundremeter frem ble vi stoppet av en vaktpost: "Förbuddt å passere, brua skal sprenges, bruk gammelbrua!" Å måtte gå flere hundre meter tilbake, bare for å få en bakkete vei, var som et slag i ansiktet. Fechner spurte når den skulle sprenges. "Om 10 minutter". Fechner: "Det er nok for oss. Marsj!!" Ved bru-foten ble vi stoppet på nytt, av en dobbeltpost. Samme prosedyre, "Marsj!!" Vi så at en av vaktene sprang inn i vaktbua og telefonerte. Vi marsjerte over brua, forbi svære sprengladninger, og koste oss, iallfall frydet oss. Vel over brua ble vi stoppet av neste dobbeltpost. Da lo Fechner, og spurte om vi kanskje skulle gå tilbake igjen! Litt etter kom en Hauptmann (kaptein) rasende, tydeligvis sjefen for vaktstyrken, og begynte å overhøve Fechner. Men etter en liten stund overtok Fechner, på tross av sin lavere grad, på ekte sersjantmaner, lett foroverbøyd og kloss inntil ga han Hauptmannen inn for full hals. Denne ble så rasende at han trakk pistolen, som Fechner slo ut av hånden hans, og så "Maaaarsj!" Vi fryyyydet oss! Selvsagt var Fechners opptreden helt ulovlig, og ville under normale forhold ført til disiplinærstraff. Men forholdene var ikke normale. (Brua ble ikke sprengt for neste dag.)

Etter noen gode hviletimer rykket vi ut, et lite mg-lag med Erling Schiøtz som lagfører og bl.a. Leif Wølde, Egede-Nissen og jeg ble midlertidig avgitt som forsterkning til 16.kp. Vi lå etpar km. sør for byen, og dannet høyre flanke, enda uten tilknytning til egne tropper mot høyre. Vi visste at en av våre avdelinger var underveis fra sørøst, og i løpet av natten skulle gå i stilling i forlengelse av vår flanke. Det var skyet vær, måtte være minelys, for det var ikke helt mørkt, men uoversiktlig terreng med glissen skog og småkupert. Da den ventede avdelingen kom, var det nok en misforståelse eller feilorientering, de fortsatte videre bakover, og vi måtte da bare følge med for ikke å bli liggende igjen alene. Misforståelsen ble nokså fort oppklart, og vi rykket igjen fremover for å gå i de avtalte stillingene. Men før vi kom dit, støtte vi på russerne, som hadde fulgt tett etter. En kort ildgivning stoppet fremrykkingen deres, men det var heller ikke forsvarlig for oss å prøve å trenge lenger frem, vi fikk derfor ordre om å trekke oss noe tilbake til gunstigere terreng. Det er litt skremmende å ta seg frem i skogen natterstid, når man vet at både venner og fiender er kledd i hvite forsvinningsdrakter. Vi gikk i råsegang, Schiøtz først og 7-8 mann bak ham. Vi så en gruppe som nærmet seg skrått bakfra, fra venstre. Det er mulig at Schiøtz visste mer, men jeg var iallfall helt i tvil: er det russere eller er det våre egne? Jeg gikk med mg-en skuddklar helt til de var så nær at jeg kjendte igjen Mauserne deres. Bare en liten episode, men det kan gi et lite glimt av tanker og følelser.

Dagen etter lå jeg i stilling på en knaus med god utsikt over den brede elvesletta foran oss. Hittil hadde det praktisk talt ikke vært noen flyvirkksomhet fra noen av sidene. Men den dagen kom et lite russisk fly og var nokså nærgående. Det var nok mest for observasjon, men også enkelte mg-salver. Det for så lavt over sletta at det var lavere enn mg-stillingen min, og nokså nært. Både jeg og geverskytterne skaut friskt mot det, men som rimelig uten resultat. Det er eneste gangen jeg har skutt mot fly. Samme dag var vi på vei mot byen og hovedveien etter gjesterollen i 16.kp. Erling Schiøtz, jeg og Leif Wølde gikk etter hverandre med 10-15 skritts avstand. Det var åpent terreng, men rolig. Et russisk mg skaut en og annen salve, men det lå så langt unna, helt på andre sida av elvesletta 500 meter unna, så det tok vi ikke alvorlig. Vi to fremste var allerede kommet over en haug da Leif, som enda ikke var i dekning, ble truffet i helen. Vi bar ham med et stykke, så fikk vi plassert ham på en hest og slik bragt ham til sykebil ("Sanka")

Imellomtiden hadde også de andre fra I.Stl. vært i trefninger, jeg tror det var her min tidligere lagfører Thorvald Martinsen ble såret, jeg kan ikke huske at jeg var sammen med ham mer, før jeg,

som sagt, traff ham i Graz fem måneder senere.

Stillingene ved Jamburg ble bare holdt til troppene lenger øst hadde passert, for å hindre at de ble avskåret. Etter to-tre dager ble byen og området rømmet, og den siste del av tilbaketrekningen ble gjennomført relativt raskt, og i begynnelsen av februar besatte vi nye stillinger ved byen Narva og langs Narva-elva. Dette var forberedte stillinger med gode, sammenhengende skyttergraver og solide hvilebunkere, som pionertropper hadde bygget. Fronten stabiliserte seg for nesten et halvt år i dette området.

Restene av I.Btl. ble nå overført til III.Btl. "~~Norge~~" jeg kom til 10.kp. og fikk som lagfører Andreas Nilsson. (Som mange år senere som arkitekt tegnet huset vårt på Høstadaune.) Ostuf. Pechner ble kompanisjef i 10. Jeg traff også Knut Beardseth, som jeg kjente fra før, og som jeg har hatt god forbindelse med i alle år siden.

Ja, dette var min knapt tre uker lange kampinnsats i rammen av 1.kompani og I.Btl. Regiment "Norge". Den hardeste og mest dramatiske tiden jeg har opplevd. Dager og uker som taret på kreftene og kamp--evnen, men ikke på kamoviljen. Uansett hvor trøtt jeg var, når det smalt var jeg lys vilken og reagerte hurtig og effektivt. Det var vel adrenalinet som hentet frem de siste reservene, dessuten at den lange og harde opplæringen gjorde at en handlet automatisk. Til og med et minimum av våpenpuss var gått slik i blodet at jeg ikke forsønte det. Treningen hadde også gitt oss en hardførhet og utholdenhet, som ga oss mulighet til å overleve. Men det viktigste var vel den korpsånden og det samholdet som hersket, vi visste at vi kunne stole på kameratene uansett hva som hendte. Det var ikke noe vi gikk og tenkte på, det var bare slik. Selv med de store tapene vi hadde tror jeg aldri det falt noen inn å si oss, vi måtte i grunn ha hatt en enorm motivasjon. Samtidig tror jeg aldri jeg egentlig følte noe hat mot soldatene vi sloss mot, var vel heller ikke opplært til å hate, men til å bli gode soldater. Under skuddvekslingene var det vel selve jaktinstinktet en ble opptatt av, ved siden av viljen til å overleve.

En blir fort herdet, for ikke å si avstumpet, det er vel en indre forsvarsmekanisme. Første gang jeg så noen drepte, det var fem tyske soldater drept av partisaner i Croatia, gjorde det et sterkt inntrykk på meg. Men etter et par ukers kamp her oppe reagerte jeg ikke på å se døde mennesker, uansett hvilken uniform de hadde. Selvsagt gjorde det alltid inntrykk å se noen jeg kjente, eller å høre at venner var falt, men også der ble man herdet. Derimot gjorde det meg alltid vondt å se hestekadaver langs veien. Dels vel forde de var store og udekket, så sårene og blodet var mer synlig. Men kanskje mest rent følelsesmessig, hestene var helt uskyldige og forsvarsløse offer.. Bare følelsen av å kunne forsvare seg, gjør det lettere å klare press.